

Het moderne licht is een vuurvliegje

WIE denkt dat een lamp nog een stabiel peertje is dat zich rustig verschuilt achter kap, glas of doek, heeft de laatste evolutie gemist. De moderne lamp is een variabel object dat inspeelt op de wisselende behoeften van het individu. Natuurlijk heeft de introductie van de spot het licht al vrijgemaakt, maar nu is het assortiment verbreed. Het licht is een lichtobject geworden dat zich naar believen laat manipuleren: vuurvliegjes in de ruimte. De tentoonstelling *Licht!* bij galerie KIS in Amsterdam geeft een interessant contrast aan tussen de fabrieksmatige lampen, die één bundel te voorschijn toveren (mooiste voorbeeld nog steeds de potlooddunne tl-balk van Bruno Ninaber van Eijben) en de experimenten van de jonge ontwerpers, die aan de haal zijn gegaan met het licht. De Arnhemse groep BINT — een samenwerkingsverband van drie afgestudeerden aan de Hogeschool voor de Kunsten — is vanwege die ongebruikelijke benadering al tot twee keer toe hoog geëindigd bij de tweejaarlijkse Hans Ebbingprijs, speciaal ingesteld voor lichtontwerpen. De jury vond het scherm van Marc Leeftang wat te veel materiaal voor zo'n simpel effect. Daarin heeft de jury gelijk, maar het effect kan niet over het hoofd worden gezien, zo bijzonder is het. Leeftang maakte een vierkant scherm van drie lagen

gegalvaniseerd gaas. Het gaas zit geklemd in een rail van zwakstroom-draad, waarin een schijnwerper gestoken wordt die het gaas belicht.

Het is geen lamp om een boek bij te lezen, het scherm is bedoeld als lichtsculptuur met het grillig spel van kringels en ribbels dat de schijnwerper veroorzaakt. Leeftang gaat deze lamp nu in een kleinere versie uitvoeren, en dan heeft de jury haar zin.

Wel een prijswinnaar — en ook te zien bij KIS — was de installatie *Het Koekoeksei* van Etien Veeman. Een verdeel-en-heers-lamp: aan de muur is een vijftal houders, verschillend van vorm, bevestigd waarin de lamp gestoken kan worden. Zo kan telkens een ander effect bereikt worden: intiem, sierlijk, opdringerig, indirect of rechtstreeks.

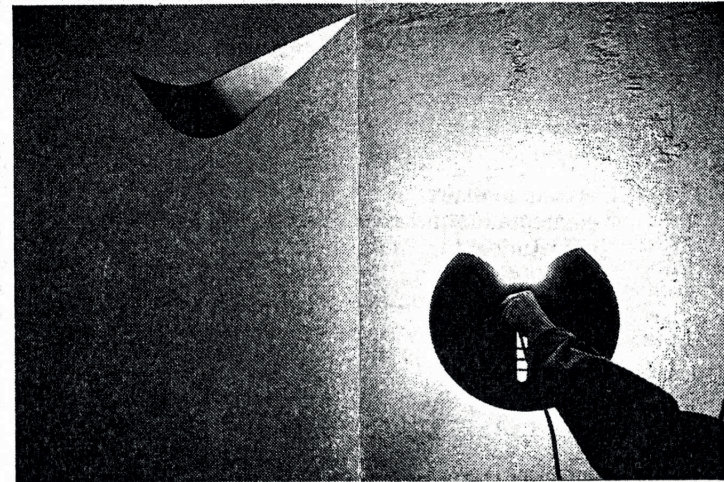
Veeman is verder vertegenwoordigd met een ogenschijnlijk ouderwetse hanglamp, zo'n model dat vroeger met franje en al boven de eettafel hing. De titel is nog het leukst: *Ze houdt van me, ze houdt niet van me*. En dat verwijst naar de kap van gewassen zijde die met een koordje kan worden opgetrokken. De bovenkant van deze lamp is een matglanzende zon (of zonnebloem).

Lichtontwerpen is een van de lastigste takken van industriële vormgeving. Er moet een grote dosis techniek op een betrekkelijk klein oppervlak ondergebracht worden, en ook al

is dat tegenwoordig een stuk gemakkelijker met halogeen, kleinere trafo's en zwakstroom, het blijft een gevecht tussen een aangename vorm en aangenaam licht.

Wint de vorm het, dan is een goede lichtbundel niet gegarandeerd. Omgekeerd gaat ook op. Voor een verdere vrijheidsbeperking zorgt vervolgens de industriële serieproductie, waar — een enkele uitzondering als Lumiance daargelaten — vernieuwing niet hoog staat aangeschreven.

De ideale lamp moet nog steeds uitgevonden worden, lijkt het wel. Om veel problemen te vermijden, verpakken ontwerpers het licht. Een methode die opgang deed in jugendstil en art deco. Luitzen Zandbergen is een verre nazaat van die stroming met kastjes, waarin door gekleurd glas licht naar buiten schijnt. Ook deze meubelstukken zijn er meer voor de sier dan voor het nut, maar dat is een aspect waar een lichtontwerper rekening mee moet houden. De grens van „nuttige lichtopbrengst” is met zulke meubeltjes al snel bereikt. De geribde torentjes van hout, een ontwerp van Jan Hoogervorst, geven een flauwe indicatie van een verlicht hart: naar buiten straalt een miniem lichtstreepje. Galerie KIS, gevestigd in het oude Handelsbladgebouw in Amsterdam, overschrijft zoals gewoonlijk grenzen. Design staat gelijk met vindingrijkheid en

originaliteit; uitvoerbaarheid is niet het hoogste doel. Zo is er uit een vorige expositie nog steeds de fraaie handtas te vinden die is samengesteld uit twee tegen elkaar geklapte veegblikken. Van de expositie *Licht!* nemen we als vondst mee twee gekleurde peertjes, die uit een blikken tulband- en taartvorm uitsteken. Zo simpel kan licht al zijn. Het kan nog simpeler: een gat in een plaat zink of glas waarachter een lamp bungelt. De platen staan schuin tegen de muur, het licht stroomt aan de zijkanten naar buiten. Natuurlijk, het kan nog simpeler. Maar dat heeft Philips al uitgevonden.
JAAP HUISMAN

Licht! Galerie Kis. Paleisstraat 107 Amsterdam. Open woensdag tot en met zondag, alleen 's middags. Tot en met 26 april.

